

"ALBERT HERRING"

ESTONIA TEATRIS

Albert Herring — Mati Kõrts

Kellele võiks seda lavastust soovitada? Esiteks kõigile, kes armastavad komöödiat: esietendused 5. ja 8. septembril — dirigendipuldise Peeter Lilje ja Arvo Volmer — näitasid, et naerda saab üsna kirju koosseisuga publik. Teiseks neile kultuuriliidi esindajaile, kes Eesti ühe tipparhitekti kunagise „Sirbi”-artikli põhjal kõnelevad „Estoniast” põlglikult kui „puumõkadega tenorite” teatrist. See iseendast teravmeelne väljend on muutunud omamoodi sümboliks, kuid nii selle autor kui ka tsiteerijad satuvad „Estoniasse” harva või ei satu üldse — muidu avastaksid nad hõlpsasti, et muusikateater on keerukas süsteem, kus eri ooperi-, balleti-, opereti- ja muusikalilavastuste kunstiannuse vahe on sama suur kui eesti arhitektuuris: paneelkastidest kauneimate eriprojektidega hooneteni.

„Albert Herring” on „eriprojektiga” lavastus.

Benjamin Brittenit on ikka peetud nõ demokraatliku helikeelega autoriks. Kummaline, et tema ligi 50 aasta eest kirjutatud ooperit on meil nüüd väidetud hirmus keerukaks ja elitaarseks. Pille Palm (RH, 7. september) tegi seda õige robustselt ja seetõttu õnneks ebavenevalt (ka Carl Orffi teoseid olevat me (huvitat, kes?) paarikümmend aastat tagasi pidanud „hobuse unenägudeks”). Tõsisemalt võetav on Peeter Lilje arvamus (AK, 3. september), et „Herringust” ei tule publikutükki. Pärin kindlalt talle vastu väidelda ei julge, kuid kahelda küll, kui meenutada mõnda teist esitusraskuse ja „allaneelatavuse” poolest lähedast koomilist ooperit, eelkõige Prokofjevi „Kihlust kloostri” (tuli lavale 1982, dirigeeris samuti Peeter Lilje, lavas-

tas Georgi Ansimov), millel küll publikupuudust polnud. Tõsi, Lilje muretses eeskätt selle pärast, kuidas lauljad hakkama saavad, tema niigi tugev kriitika- ja enesekriitikameel oli esietenduse eel mõistagi eriliselt terav. Esietendusel tulid kõik auga katsumustest välja ning see, kui palju keegi oma partiiga enne vaeva nägi, pole publikule oluline.

Kui veel korra meenutada „Kihlust kloostri”, siis selle nõrgim komponent oli ühe idapoolse külaliskunstniku ilmetu kujundus. Hardi Volmeri kunstnikutöö häältestub Britteni „Albert Herringuga” esimesest hetkest, olles puhas (kribu-krabuta) ja vaimukate „valenootidega”: rohelisel murul seisab parasjagu väära perspektiiviga härrastemaja ja pargi antiikskulptuuride sekka on eksinud Willendorfi Veenus, mida Viktoria-aegse leedi elamu ees ei tohiks kuidagi olla. Kostüümides on toredaid karakterseid detaile.

Mis peaks meil olema asja looga, kus pilatakse jääka moraalitsemist Viktoria-aegse Inglismaa provintsilinnas? Nii teos kui ka lavastus on piisavalt avarad, et vaataja ise võiks seoseid leida. Nii on näiteks maiprintsessi (võoruseprintsessi) valimised naljakad nagu valimised ikka: iga kandidaadi kohta on kartoteegis mõni kompromiteeriv fakt... Tegelasarakterid on igihaljad ja igauks võib soovi korral leida neile paralleele.

Paistab, et Neeme Kuningas on vabaneemas lavastajalikust lastehaigusest — püüdest autoreid vaimukusega üle trumbata, unustades seejuures karakteri- ja tegevusloogika. Paaris kohas on tõve tunnuseid siiski veel märgata, lausa piinlikul moel lõpupildis, kus nimiosalist otsiv

seltskond kannab juba leinariideid, ehkki poisi kadumisest pole veel päevagi möödas. Alberti kohaleilmumine kirstust on küll efektne nipp, kuid ehk oleks seda teises teoses rohkem vaja läinud. Enamasti on lavastaja kujundid aga asjakohased, eriti kroonimispeo kõnede ajal. Näitejuhina on Kuningas teinud ilusa töö. Tegelased on publikule lähemal kui tavaliselt ja kõik reageeringud paistavad selgesti saali, enamjaolt on need täpsed ja ilmekad. Mõnikord siiski ei kuulata partnerit rolli kaudu (vaid lauljana, kes jälgib kolleegi) siis, kui misantseen on tinglik ja kuulaja peab suhtlema kuulatava seljaga.

„Albert Herring” on kammerooper 13 laulja ja 13 instrumentalistiga. Kõik on solistid, kõrvalosi polegi. Mängivad Sigrid Orusaar (flööt), Leho Lätte (oboe), Vahur Vurm (klarnet), Raivo Saar (fagott), Rait Erikson (löökpillid), Eda Peäske (harf), Riina Pikani (klaver), Mati Uffert (I viiul), Aili Roose (II viiul), Paul Purga (vioola), Ivo Juul (tšello) ja Toivo Unt (kontrabass).

Tegelaste seas on ka kolm last, neid rolle laulavad 21. keskkooli õpilased, sulades kenasti ansamblesse. Kuna nad täidavad lava ülesandeid täpselt, kohati ka juba mängulustiga, siis kindlasti oleks võimalik saavutada, et nad oleksid rollis juba lavale tulles.

Kümme solisti kuuluvad teatri ooperitruupi huvitavasse ossa, nad laulavad rolli, olukorda, suhet, mitte üksnes oma vokaalrida, kuigi viimane võib olla õige raske. Näiteks leedi Billows'i, väikelinna vaimse diktaatori wagnerlikult jõulise ja efektset kõrgregistrit nõudva partii jaoks pole Mare Jõgeva hääl päris sobiv, kuid aruka näitlejana oskab ta oma jõudu jaota-

Peeter Linje arvamus (Ara, 5. septembril), et „Herringust” ei tule publikutükki. Päriskaheldal talle vastu vaielda ei julge, kuid esitusraskuse ja „allaneelatavuse” poolest lähedast koomilist ooperit, eelkõige Prokofjevi „Kihlust kloostri” (tuli lavale 1982, dirigeeris samuti Peeter Lilje, lavas-

Paistab, et Neeme Kuningas on vabanemas lavastajalikust lastehaigusest — püüdest autoreid vaimukusega üle trumbata, unustades seejuures karakteri- ja tegevusloogika. Paaris kohas on tõve tunnuseid siiski veel märgata, lausa piinlikul moel lõpupildis, kus nimisosalist otsiv

trupivuitavamasse ossa, nad laulavad rolli, olukorda, suhet, mitte üksnes oma vokaalrida, kuigi viimane võib olla õige raske. Näiteks leedi Billows'i, väikelinna vaimse diktaatori wagnerlikult jõulise ja efektselt kõrgregistrit nõudva partii jaoks pole Mare Jõgeva hääli päris sobiv, kuid aruka näitlejana oskab ta oma jõudu jaotada ning esitada riskantsed kohad karakterse, paiguti kõnelähedase värvinguga, nii et rolli sisemisest joonisest ei jää midagi puudu.

Kõigil on hea diktsioon, olulisest saab pingutamata aru (suurtes ja tihedates ansambelites ei peagi ju kuulma iga sõna, piisab üldise seisundi ja tähenduse mõistmisest). Eriti hinnatav on see, et selgele tekstile pole toodud muusikalist ohvrit: fraasikujundus on valdavalt nõrke ja ilmekas.

Leedi Billows'i ees värisevad nii tema kohusetundlik ja salajas tüdindud majapidajanna (Marika Eensalu), lihtne leskproua Herring (Urve Tauts), kes armastavalt türanniseerib oma täiskasvanud poega, kui ka linnakese vägevad: ilutsemist harrastav õpetajanna (Kai Parmas), leebe vikaar (Tarmo Sild), lihtsakoeline poliitseiülem (Teo Maiste) ja teistest ehk terasem, kuid õigelt hetkel vait olla mõistev linnapea (Ivo Kuusk). „Normaalsed” noored Nancy (Pirjo Levandi) ja Sid (Mati Vaikmaa) julgevad olla loomulikud üksnes omavahel. Albert Herringut, kelle ümber lugu keerleb — memmepoega, kelle iseisvus üllatab kõiki, mõnda rõõmutades, enamikku nõrdima pannes — laulab Mati Kõrts. Tema on lavastuse suurim üllatus: seni esimesi armastajaid laulnud tenoril on särav koomikuanne!

Pärast esietendust sattusin põgusalt muljeid vahetama Jüri Krjukoviga, kellele lavastus samuti meeldis (loodetavasti ei pane ta pahaks, et omavahelise jutu siin hoiatamata ära toon). Mina arvasin, et nii toredat teost oleks raske päriselt ära rikkuda, tema väitis, et see olevat just väga kerge. Kui õigus on temal, siis seda parem.

MERIKE VAITMAA

Nancy — Pirjo Levandi, Sid — Mati Vaikmaa

Fotod: H. Rospu